

Applicatieve morfologie als sleutel in het weerwerkwoordendebat

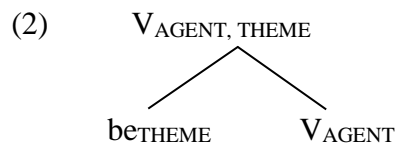
Marjolein Talsma, BA
Universiteit Utrecht

Key words: morfosyntaxis, weerwerkwoorden, applicatieve morfologie, Nederlands

Introductie: In deze paper bespreek ik het gebruik van morfologie als hulpmiddel bij het analyseren van syntactische structuren. Ik illustreer dit aan de hand van weerwerkwoorden (*regenen, sneeuwen*, enzovoort) in combinatie met het applicatieve morfeem *be-*. Op basis van deze applicatieve morfologie, beargumenteer ik dat weerwerkwoorden valent zijn (contra Quirk & Greenbaum, 1973; Seppänen, 2002). Dit is van groot belang omdat de veronderstelde avalentie van weerwerkwoorden problematisch is voor sommige theorieën over de event structuur (Rappaport Hovav and Levin, 1998, bijvoorbeeld).

Achtergrond: Het Nederlands bevat een aantal verbale voorvoegsels met applicatieve eigenschappen. Een van deze applicatieve voorvoegsels is *be-*. Dit morfeem voegt een argument met THEMA als semantische rol toe aan het werkwoord (1). Dit proces is geïllustreerd in (2).

- (1) a. De man kijkt.
b. *De man kijkt het schilderij.
c. *De man bekijkt.
d. De man bekijkt het schilderij.

(Conform Neeleman en Schipper, 1992)

Be- en weerwerkwoorden: De applicatieve eigenschap van *be-* vormt de sleutel in de discussie over de valentie van Nederlandse weerwerkwoorden. Deze werkwoorden kunnen gecombineerd worden met dit voorvoegsel (3). Het nieuwgevormde werkwoord heeft een entailmentrelatie met het oude weerwerkwoord. Het event *beregenen* kan dus niet plaatsvinden zonder dat er een *regenevent* plaatsvindt. Dit toont aan dat *beregenen* afgeleid is van *regenen*.

- (3) a. De boer beregent zijn land.
b. *De boer beregent.
c. Onze wolk beregent een oppervlakte van 20m². (web)¹

Dit leidt tot de volgende twee observaties:

- 1) Weerwerkwoorden in combinatie met *be-* zijn transitief.
- 2) Het subject van de zinnen in (3) is een causatief element.

De applicatieve eigenschappen van *be-* beperken zich tot het toevoegen van één argument. Dit betekent dat we op basis van observatie 1 kunnen stellen dat weerwerkwoorden niet avalent zijn. Enkel de objecten *zijn land* (3a) en *een oppervlakte van 20m²* (3c) worden immers door

---

¹ <https://pub.be/nl/making-of-van-de-week-regenval-van-1-maand-op-1-dag/>

het voorvoegsel geselecteerd. De aanwezigheid van de subjecten *de boer* en *onze wolk* kan enkel verklaard worden als deze door het weerwerkwoord geselecteerd worden.

Nu er met behulp van de applicatieve morfologie is vastgesteld dat weerwerkwoorden in het Nederlands hun subject selecteren, kunnen wij ons wenden tot observatie 2. Deze observatie vertelt ons meer over de status van het weersubject. Als de weerwerkwoorden in (3) tot stand gekomen zijn volgens het proces geïllustreerd in (2), dan moeten eigenschappen van de subjecten in (3) overeenkomen met die van weersubjecten van weerwerkwoorden zonder *be-*. Weerwerkwoorden selecteren dus causatieve onderwerpen.

De data in (3) staan niet op zichzelf. Een groot deel van de weerwerkwoorden, zo niet alle weerwerkwoorden, kan in combinatie met het voorvoegsel *be-* voorkomen.

Conclusie: Morfologie kan een grote rol spelen bij het analyseren van syntactische structuren. In de discussie over de valentie van weerwerkwoorden heb ik met behulp van applicatieve morfologie aangetoond dat weerwerkwoorden valent zijn en een causatief subject selecteren. Morfologie is dus niet enkel op zich een belangrijk onderwerp van studie, de interactie van morfologie en andere onderzoeksgebieden zoals syntaxis kan tot vele nieuwe inzichten leiden.

Referenties: Neeleman, Ad, & Joleen Schipper. 1992. Verbal prefixation in Dutch: Thematic evidence for conversion. In *Yearbook of Morphology 1992* (pp. 57-92). Springer, Dordrecht. Quirk, Randolph & Sidney Greenbaum. 1973. *A concise grammar of contemporary English*. New York: Harcourt School. Rappaport Hovav, Malka & Beth Levin. 1998. Building verb meanings. In Miriam Butt & Wilhelm Geuder (eds.), *The projection of arguments: lexical and compositional factors*. 97–134. Seppänen, Aimo. 2002. On analysing the pronoun *it*. *English studies* 83(5). 442–462.